

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

(7:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1911, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 4 April</p>	<p>Prenumerationspris: 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.</p>	<p>Redaktionens adress: Valhallavägen 41, n. b. Stockholm.</p>	<p>Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm. För expeditionen: Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B, I Stockholm.</p>	<p>1911</p>
-----------------------	---	--	--	-------------

Sverges soc.-dem. kvinnoklubbars andra kongress

avhållas under påskhelgen i Stockholm. Två och ett halvt år ha förflutit, sedan kvinnorna sist samlades, den gången i Folkets hus B-sal, till en första synnerligen väl förberedd och värdefull kongress, vars beslut i mångt och mycket blev grundläggande för hela vårt arbete. Vår ställning till en hel del aktuella kvinnofrågor klargjordes och fastställdes och den närmaste framtiden emotsågs med ljus förhoppning. Sedan dess, veta vi alla, ha händelser inträffat, som satt djupa märken i arbetarrörelsens historia och som naturligtvis icke heller skonlöst gått vår kvinnorörelse förbi — men det minne i den svenska arbetarrörelsens historia, som heter storstrejken, skall aldrig kunna nämnas utau att på samma gång kvinnornas insats av mod och uthållighet ihågkommes. Våra kvinnoklubbar utförde då på skilda håll ett jättearbete med att samla och uppmuntra arbetarklassens kvinnor, så att, om vi också nu, inför vår andra kongress, måste säga oss att många planer och beslut från vår första kongress ännu återstå att verkställa, har dock ett stort arbete blivit utfört och våra resurser tagits i anspråk i långt större utsträckning och på helt annat sätt, än vi då kunde ana.

Kongressen har denna gång endast två dagar till förfogande och arbetet torde nog också medhinnas på denna tid. Ett 20—25-tal motioner ha in-

kommit, huvudsakligast sökande ge uppslag på ett eller annat sätt till samarbete mellan klubbarna samt angående agitationen.

Morgonbris' framtidsutsikter blir också en huvudfråga, ävenså de socialdemokratiska kvinnornas taktik i rösträttsfrågan; dessutom en del andra frågor av icke mindre betydelse, ehuru icke så avgörande för vårt arbete. De många motionerna visa, nu som förut, att ett stort intresse verkligen finnes för kvinnoklubbarnas verksamhet och att klubbarna ännu ha ett stort verksamhets fält är det ju endast några få, som tvivla på.

De beslut, som nu komma att fattas, skola bli av största betydelse för hela vår socialdemokratiska kvinnorörelse, för dess fortsatta utveckling och ställning till socialdemokratiska partiet.

Det är därför också av stor betydelse, att klubbar och kvinnliga fackföreningar representeras i så stor utsträckning som möjligt. I förhoppning att så sker, hälsar härmed Morgonbris ombuden ett hjärtligt välkommen till arbetarkvinnornas rådsmöte. Må nya friska tankar och en enig vilja att gå mot vårt mål besjåla oss alla! Må varje beslut bli för vår kvinnorörelse och vårt parti värdefullt!

Soc.-dem. kvinnokongressens V. U.

Till kvinnoklubbarna.

Vid den internationella socialistiska kvinnokongressen i Köpenhamn 1910 beslöts att i varje land anordna en

s. k. kvinnodag — en särskild agitationsdag för kvinnans rösträtt. För att i vårt land få denna agitation så enhetlig och kraftig som möjligt, hemställer Socialdemokratiska kvinnokongressens V. U. härmed; att den må bli ett led i arbetarklassens stora demonstrations- och mönstringsdag 1 maj. V. U. hemställer även härmed till alla till socialdemokratiska partiet anslutna kvinnoorganisationer, politiska såväl som fackliga och, där sådana ej finnas, till arbetarkommunerna att ägna största möjliga uppmärksamhet åt att till deltagande i demonstrationen inbjuda arbetarklassens och för övrigt alla för kvinnans politiska rösträtt intresserade kvinnor — och män.

Rösträttsfrågan i sin helhet är lika aktuell som någonsin. Våra fullmäktige i riksdagen ha även i år motionerat om rösträtt för kvinnorna och avlägsnande av alla streck, "streck" som ställa såväl män som kvinnor utanför och skall väl så göra, tills motståndet äntligen brytes. Kvinnorna ha länge nog så helt och hållet stått utan allt inflytande på lagstiftningen, att den enklaste rättvisa fordrar, att allt göres för att kvinnorna må tillerkännas medborgarrätt.

Fram därför, kvinnor, till demonstration 1 maj!

Soc.-dem. kvinnokongressens V. U.

(Partitidningar omedjas intaga detta för att befordras till så många organisationer som möjligt.)

Köpenhamnsresolutionen i rösträttsfrågan.

Med anledning av, som det vill synas, missuppfattningen rörande den s. k. Köpenhamnsresolutionens innebörd och tolkning, som kommit till uttryck dels i pressen och dels genom motioner till vår kvinnokongress, har V. U. härmed velat fästa uppmärksamheten på, att emot Köpenhamnskongressens beslut i rösträttsfrågan torde ingen opinion förefinnas. Vad som meningarna hittills varit delade om, är den yttersta tolkningen av eller konsekvenserna av detta beslut.

Först må då erinras om, att orden "inskränkt kvinnorösträtt" omöjliga för Sverges vidkommande kunna avse "rösträtt på samma villkor som för männen", utan måste betyda sämre villkor, och att tanken på en sådan lösning, nämligen på sämre villkor, icke ens bevisligen har hemortsrätt inom Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt. En sådan lösning av kvinnornas rösträttsfråga behöver väl icke diskuteras inom vårt parti. Den del av resolutionen, som talar om "förbund med borgerliga", har icke sin tillämpning på vår rörelse och vårt land, emedan det samarbete (i agitationshänseende), som förekommit, varit av fullständigt tillfällig art, och då ingen av våra socialdemokratiska klubbar eller arbetsutskott äro anslutna eller ha någon som helst representationsrätt i Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, står således vår rörelse absolut utanför vad Landsföreningen beslutar. Att enskilda personer stått som medlemmar i olika lokalavdelningar, kan icke rubriceras som "i förbund med" och stöder sig ju hittills på vår föregående kongress' beslut. Köpenhamnsresolutionen nämner — i likhet med Stuttgart-resolutionen — intet om kvinnorösträtt på samma villkor som för män, men båda hävda, att vi måste fordra för kvinnorna — politisk jämlikhet. Den slutliga diskussionen på vår kongress synes sålunda komma att röra sig om, hurvida de socialdemokratiska kvinnorna f. n. skola göra ett uttalande eller ej angående vår ställning till kvinnornas rösträttsfrågas lösning på samma villkor som den Lindmanska rösträttsreformen givit männen. Denna fråga föres fram som nytt förslag av Stockholms Södra kvinnoklubb, och härtill må nu blott tilläggas, att vad som än må bli kongressens beslut i taktikfrågan, står ändock vårt program oföränderligen fast: Ärlig allmän rösträtt för män och kvinnor.

Agda Östlund.

Motioner till andra socialdemokratiska kvinnokongressen.

Organisationsformer och agitation.

Stockholms Allmänna Kvinnoklubb.

Under det senaste året har så gott som allt agitationsarbete varit nedlagt bland kvinnorna, bland annat på den grund att det ej har funnits medel till det samma och ej heller den sammanhållning, som har fordrats, emedan kvinnoklubbarna ej ha någon som helst skyldighet till eller förbindelse med Verkställande utskottet annat än genom tidningen Morgonbris. Med anledning därav hemställas härmed,

att kongressen ville upptaga till behandling det vid föregående kongress avslagna förslaget om bildandet av ett kvinnoförbund.

Anna Johansson.
Ordf.

Nyköpings Kvinnoklubb.

Att kongressen måtte besluta om bildandet av en hela landet omfattande centralorganisation, som har till uppgift att samla alla kvinnoklubbar i en organisation med anslutning till det socialdemokratiska partiet. Vidare att varje klubb är rapportskyldig pr månad eller kvartal samt med en avgift av exempelvis 5 öre pr månad och medlem.

Vi föreslå en fast kontingent därför, att utan ekonomiska resurser kan centralorganisationen inte uträtta något. Enade vi stå, söndrade vi falla!

Eskestuna Kvinnoklubb.

1. Att ett förbund bildas för de socialdemokratiska kvinnoklubbarna eller, om ej ett förbund kan bildas, en centralstyrelse väljes, därav minst en helt avlönad funktionär, som i samband med parti-styrelsen har till uppgift att leda den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

2. Funktionären avlönas av det anslag partikongressen beviljar.

3. Klubbarna ha skyldighet att till ett eventuellt förbund för varje kvartal avlämna rapport samt erlägga avgift som av kongressen bestämmes.

Ida Adamsson. Ester Bäckman.
Therese Olsson.

Antaget och behandlat på ord. möte den 6 mars 1911 intygas.

Ida Adamsson. Amanda Stenlund.
Ordf. Sekr.

Karlstads Soc.-dem. Kvinnoklubb.

Ute i landsorten blir det allt mera omöjligt att uppehålla klubbar, som bildas av flygande agitatorer. Stora svårigheter möta uti arbetet att organisera de många tusental kvinnor, som finnas

i städer och samhällen. Vi anhålla därför,

att kongressen måtte taga under debatt denna fråga för att om möjligt få fram ett mera planmässigt och gemensamt arbetssätt i de delar av landet, varest det visat sig omöjligt att få distrikt till stånd.

Även hemställa vi till kongressen att behandla lämpligheten av att omorganisera kvinnoklubbörelsen i den riktning, att klubbarna genom en års- eller kvartalsavgift, som kongressen bestämmer — samt rapportskyldighet — stode i intimare kontakt med huvudledningen för socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Ovanstående motion är antagen vid möte med Karlstads soc.-dem. kvinnoklubb den 8 mars 1911.

Märta Henriksson. Hulda Andersson.
Ordf. Sekr.

Karlskoga Soc.-dem. Kvinnoklubb.

Att kongressen måtte besluta om något samband mellan klubbarna för åstadkommande av bättre agitation.

För Karlskoga Soc.-dem. Kvinnoklubb:
Constancia Österberg. Augusta Sjöberg.
Ordf. Sekr.

Arvika Kvinnoklubb.

Att kongressen ålägger Verkställande utskottet att så snart sig göra låter utsända en agitator, som i den mån det är möjligt bildar distrikt med klubbarna landet runt.

Arvika Kvinnoklubb.

Då vår kvinnorörelse är i stor saknad av talare och därigenom allt för litet agitation blir utförd, hemställer Arvika-klubben till kongressen,

att kvinnor, som visat sig ha ordets makt, icke bindas vid sådana platser inom Verkställande utskottet, som kunna skötas av andra.

Ortvikens Soc.-dem. Kvinnoklubb

beslöt på sitt senaste möte tisdagen den 21 februari att till socialdemokratiska kvinnokongressen insända följande motion:

Att kongressen må upptaga till behandling agitationsfrågan.

Klubben anser, att det bedrivs för litet agitation för kvinnorna här i Medelpads distrikt samt hemställer att kongressen måtte, om möjligt, besluta till-sätta kvinnliga agitatorer för att få mera upplysning bland arbetareklassens kvinnor.

Frida Bäckström. Mariana Johansson.

Norbergs Kvinnoklubb.

Vad kan göras för att hjälpa de kvinnliga socialdemokratiska agitatorerna, då deras agitation visat sig otillräcklig, trots energiska försök?

Vi föreslå att kongressen måtte upptaga denna fråga till behand-

ling och genom V. U. i Stockholm hemställa till arbetarepartiets manliga agitatorer att mer än hitintills i sina föredrag behandla kvinnornas organisationsfrågor, ävensom med skärpa inpränta i våra manliga kamrater att de i sin tur förklara för sina hustrur och döttrar nödvändigheten av organisation och sammanslutning bland kvinnorna.

För Norbergs Kvinnoklubb:

Alma Thorell.
Skr.

Motala Soc.-dem. Kvinnoklubb.

Då det f. n. ser ut som om kvinnoklubbarna börjat avsomna, hemställa vi:

att kvinnokongressen måtte besluta att sända ut kraftiga agitatorer att väcka upp kvinnorna ur deras slöhet.

För Motala Soc.-dem. Kvinnoklubb:

Selma Fransson.
Ordf.

Luleå Soc.-dem. Kvinnoklubb.

Att en allmän agitationsvecka anordnas över hela landet bland klubbarna för medels hopsamlande till en hela landet omfattande agitation bland kvinnorna.

Skulle detta förslag vinna kongressens bifall, föreslå vi att denna agitationsvecka anordnas mellan den 4 och 10 juni. De hopsamlade medlen redovisas till V. U. senast den 1 juli. Utskottet får i uppdrag att med beräkning av de insamlade medlen upprätta plan, anskaffa talare och igångsätta agitationen. Denna anse vi bör börja den 15 sept.

Enligt uppdrag:
Motionskommittén.

Svartöstadens Soc.-dem. Kvinnoklubb.

Svartöstadens Soc.-dem. Kvinnoklubb får härmed, med instämmande av Luleå Kvinnoklubb, framställa begäran om mera agitation bland kvinnoklubbarna i Norrbotten.

I annat fall anse vi oss nödsakade att utgå ur arbetarekommunerna och bilda ett eget agitationsdistrikt.

För Svartöstadens Soc.-dem. Kvinnoklubb:

Ida Bergman.
Ordf.

Örebro Kvinnoklubb.

Örebro Kvinnoklubb föreslår:

att kongressen beslutar upprättandet av en agitationsfond,

att varje klubb till denna fond inbetalar ett belopp motsvarande 50 öre pr medlem och år, vilket det må stå klubbarna fritt att antingen uttaxera eller åstadkomma på annat sätt, samt

att klubbarna även utöver detta belopp efter förmåga bidra till fondens stärkande, exempelvis genom att till densamma anslå behållning av fester, basarer etc.

Alma Holmqvist. Sigrid Nilsson.
Skr. Ordf.

Västerås Kvinnoklubb.

Att kongressen väljer ett utskott på 3 personer, som bl. a. får i uppdrag att söka samarbete med partistyrelsen vid agitationsmedlens utanordnande till distrikten samt att klubbarna sedan inom distrikten söka erhålla sin anpart vid agitationsplanernas uppgörande.

Västerås 15 mars.

Thilda Rydin. Agnes Söderqvist.
Skr. Ordf.

Gävle Kvinnoklubb.

För att agitationen bland kvinnorna på bästa sätt skall kunna verkställas, fordras kvinnliga representanter i partistyrelsen. Klubben hemställer,

att kongressen noga må överväga vad som i detta fall bör göras och vad som vore lyckligast för vår ekonomi, agitation, ja hela vår kvinnorörelse.

S. Andersson.
Skr.

Morgonbris.

Ronneby Soc.-dem. Kvinnoklubb.

Som vår tidning Morgonbris lider under de mest tryckta ekonomiska förhållanden och då vi inse att en upprykning härför är nödvändig, få vi föreslå:

att kongressen beslutar under innevarande års sommar utse en särskild söndag — exempelvis benämnd Morgonbris' dag — att begagnas inom alla våra socialdemokratiska kvinnoklubbar för kraftig agitation för tidningen.

a) Denna skulle då anordnas med större festligheter, varvid de bästa talare anskaffas och skulle blivande behållning tillfalla Morgonbris samt

b) att det nummer av tidningen, som den månaden utkommer, bliver ett festnummer, helst med större format, till högre pris.

Hilda Svensson. Rebecca Svensson.
Ordf. Skr.

Linköpings Soc.-dem. Kvinnoklubb.

En tidning för arbetarekvinnan har en stor uppgift att fylla. Morgonbris har i det hänseendet fyllt sin uppgift, det får ej förnekas. För att få tidningen mera känd och mera spridd anse vi dock, att den bör redigeras så, att den blir mera lättläst och för arbetarekvinnan mera lättfattlig samt om möjligt något billigare i pris.

Anhålls om, att kongressen vill uttala sig i nämnda fråga samt om möjligt åtgöra något i denna sak.

Eskilstuna Kvinnoklubb.

Att kongressen upptager till behandling huruvida icke Morgonbris kunde tryckas på billigare papper samt i ett större format på endast fyra sidor och med ett pris av 5 öre pr exemplar.

Ida Adamsson. Amanda Stenlund.
Ordf. Skr.

Motala Kvinnoklubb.

Att priset å tidningen Morgonbris måtte sänkas till 5 öre pr tidning.

Nu ställer den sig för dyr och blir i allmänhet så litet läst, hur innehållsrik den än är. Om den kunde sänkas till 5 öre, kanske vi då kunde sälja dubbelt så många exemplar och bleve den då mera spridd bland kvinnorna. Därmed kunde vi få flera kvinnor att intressera sig för vår sak och kvinnoklubbarna skulle växa starkare.

Rösträttsfrågan.

Västerås kvinnoklubb.

Att uppdraga åt det blivande V. U. eller en kommitté att utreda huru de garantier, som f. n. finnas för männens rösträtt, skulle verka vid en eventuell rösträtt för kvinnor på samma villkor som för män samt på lämpligt sätt delge klubbarna resultatet av utredningen.

Västerås Kvinnoklubb.

För att erhålla full klarhet om den taktik vi böra föra gent emot den borgerliga rösträttsrörelsen föreslår under-tecknad följande fråga till diskussion:

Kunna vi efter ett särskiljande från den borgerliga rösträttsrörelsen bättre arbeta för ernående av vår politiska rösträtt?

Sofia Asp.

Agnes Söderqvist. Hilda Rydin.
Ordf. Skr.

Södra Kvinnoklubben i Stockholm

föreslår:

att kongressen måtte till behandling upptaga kvinnornas rösträttsfråga, dess läge i vårt lands nuvarande politik samt uttala sig om, huruvida arbetarkvinnorna kunna, med kännedom om den Lindmanska rösträttens verkningar, arbeta för just denna rösträtts tillämpning även för kvinnorna.

Stockholm den 1 mars 1911.

Styrelsen.

Eskilstuna Kvinnoklubb.

Föreslås att kongressen uttalar sig för:

att de socialdemokratiska kvinnoklubbarna själva mera planmässigt och bestämt framföra sitt rösträttskrav samt huruvida ej en kvinnodag borde anordnas, då arbetarklassens kvinnor skola samlas i möteslokalerna för en gemensam fordran:

Allmän rösträtt för kvinnor!

Ida Adamsson. Therese Olsson.
Esther Bäckman.

Övergivna mödrar.

Essviks-Nyhamns Soc.-dem. Kvinnoklubb.

Vi vädja till kongressen:

att kraftigt understryka den framställning, som av k. m:t över-

lämnats till lagberedningen och fattigvårdskommittén angående undersökning beträffande åtgärder till förbättrande av övergivna mödrars och deras barns rättliga ställning.

Karlshamns Soc.-dem. Kvinnoklubb.

Föreslås att kvinnokongressen måtte göra följande uttalande:

Av det allmänna rättsmedvetandet böra alla barnafäder, som undandraga sig sin skyldighet gent emot sina barn, stämplas såsom samvetslösa förförare och fordra vi att, därest barnamord begås av någon övergiven och olycklig moder, bör straffet tillämpas lika för båda parterna i alla de fall, då det är uppenbart, att intet brott blivit begånget, därest fadern fullgjort sina skyldigheter gent emot barnet.

Bernhardina Bengtsson. Anna Ohlsson.
Ordf. Kassör.

Norrköpings Kvinnoklubb.

En fråga, som inom socialt intresserade kretsar ganska ofta varit på tal, är den om »ogifta mödrars och deras barns rättliga ställning».

De synpunkter, som då framkommit, ha för det mesta gått ut på att skaffa dem hjälp av allmänna medel. Det ansvar, som borde finnas hos barnafäderna, har tagits mycket liten hänsyn till. Plikten att försörja och fostra sitt barn vilar nu på modern ensam, medan barnafadern i de flesta fall drager sig ur spelet.

Vi hemställa därför:

att denna fråga upptages till behandling på kongressen för att det om möjligt måtte givas uppslag till mera effektiva åtgärder än hittills.

Styrelsen.

Upplysningsfrågor.

Västerås Kvinnoklubb.

En var måste nog erkänna, att det många gånger är svårt för kvinnoklubbarna, i synnerhet de nybildade, att för sina möten erhålla lämpliga program. Säkerligen skulle det vara en stor hjälp i arbetet om t. ex. V. U. kunde genom Morgonbris eller på annat sätt till klubbarna utsända överläggningsfrågor av intresse för arbetarkvinnorna och av allmänbildande art.

Med dessa frågor borde följa något uppslag till diskussion och inledning eller förklaring över frågornas innebörd och betydelse samt anvisning på litteratur i ämnet.

Vårt arbete skulle därigenom säkert bli mera fördjupat och intresset hos kvinnorna väckas för viktiga företeelser i det dagliga livet. Många småsaker och mycket småsinne, som nu upptaga en stor del av vår dyrbara tid, till skada för klubbarnas framgång, skulle kanske därigenom förkvävas.

Vi föreslå därför,

att kongressen uppdrar åt det blivande V. U. att på sätt ovan

föreslagits lämna handledning åt klubbarna för att därigenom åstadkomma ett fördjupat och gediget arbete.

Agnes Söderquist. Hilda Rydén.
Ordf. Sekr.

Skolfrågor.

Stockholms Allmänna Kvinnoklubb.

På grund av att det vid olika tillfällen hänt, att folkskolans barn kommanderats till parader och nu senast här i Stockholm vid kungligt besök för ett par nya skolors invigning, och då konsekvenserna av dessa barnparader varit ganska betänkliga, hemställes härmed,

att kongressen uttalar sig mot, att folkskolans barn användas som statister vid fosterländska fester, kungliga parader och andra liknande tillställningar samt uttalar sig för att arbetarna även genom sina kommunala representanter söka motverka folkskolebarnens användande för dylika ändamål.

Däremot bör partiet verka för och ekonomiskt understödja den socialdemokratiska sagostundsverksamheten.

Amanda Frösell.

Svartöstadens Soc.-dem. Kvinnoklubb.

Nedanstående motion har insänts av Svartöstadens Soc.-dem. Kvinnoklubb med instämmande av Luleå Kvinnoklubb: Bör kristendomsundervisningen i våra skolor ytterligare skärpas och i följd därav bli en lagtvungen sak? I så fall fordra vi att samhället först och främst genom lag garanterar dessa skolbarns framtida existens.

Ida Bergman.
Ordf.

Ortvikens Soc.-dem. Kvinnoklubb.

Klubben hemställer, att kongressen må upptaga till behandling frågan: Huru få bättre upplysning får arbetarklassens skolbarn? Klubben anser, att det lämnas för mycken kristendomsundervisning i skolorna; det borde i stället vara mera nykterhetsundervisning samt undervisning om skadligheten av tobaksmissbruk. Dessutom böra kommunerna se till de mindre bemedlade barnens hälsa och lämna fri läkarevård och fri medicin.

Erida Bäckström. Mariana Johanson.

Hudiksvalls Kvinnoklubb.

Att alla barn under skoltiden ovillkorligen erhålla fri läkarevård och medicin samt

att allt göres för att motarbeta sjukdomar hos det uppväxande släktet.

Mången gång hade tuberkulosen troligen ej så stor makt, om allt gjordes för att mota dess förödelseverk i tid.

Antonia Carlson.
Mathilda Karlsson. Hildur Eriksson.
Ordf. Sekr.

Prostitutionen.

Norbergs Soc.-dem. Kvinnoklubb

uttalar som sin mening:

att konferensen måtte besluta att upptaga denna för oss arbetarkvinnor så viktiga fråga till behandling och genom det beslut, som blir fattat på kongressen, föra frågan vidare till alla landets kvinnoklubbar och kvinnoföreningar. Vi föreslå, att kongressen uttalar att kvinnoorganisationerna försöka samla kvinnorna till massmöten, därvid bör uttalas skarpa protester mot den nesliga hydra, som kallas prostitutionen. Uttalandena borde sedan sändas till nästa års riksdag.

Den bästa lösningen vore om denna institution alldeles kunde bortskaffas, då det har visat sig att det i de flesta fall är våra klassystrar som äro medlet att tillfredsställa överklassherrarnas njutningslystnad. Samhället borde åläggas att taga reda på dessa offer och skaffa dem ett drägligt arbete, enär det är samhället som uppehåller denna institution.

Alma Thorell.
Sekr.

"Vildfågel lilla..."

*Vildfågel lilla,
drömmande stilla
tiger natten omkring ditt bo...
Skogarna sova.
Tunga och döva
vindarna sucka kring kärr och mo...*

*Solskenets korta
saga är borta...
Fjärdarna rulla i entonig gång.
Nattdimman över
markerna söver.
viskande säv och susande tång.*

*Högt över jorden
allsmäktig bor den
strålände stjärngudens majestät...
Andäktigt stiger
tystnad och viger
alltet till vila i hans fjät.*

*Vildfågel lilla,
drömmande stilla
tiger natten omkring ditt bo...
Fjärran du drömmer,
slumrar och glömmar
vandrar, som sökte din ro...*

Olof Bruno.

Den franska sömmerskans roman,

av Marguerite Andoux.

I dagarna utkommen på de flesta kulturspråk. Prisbelönt med 5,000 francs.

En arbeterska, som inte ens känner till rättstavningsreglerna, en fransk sömmerska, har skrivit en roman, som beundras av framstående författare och blivit säsongens litterära succés, lyder det förvånande meddelandet från Paris.

Hon var sömmerska, ständigt sjuklig, mycket fattig, ibland nödlidande och utan bröd, står det i förordet.

Vi hoppas att i nästa nummer för Morgonbris' läsare närmare kunna redogöra för vad bokens författarinna med densamma velat ge oss.

Tre kvinnor valdes till stadsfullmäktige vid de kommunala valen i Stockholm.

Från de frisinnade valdes byråföreståndaren Emilia Broomé, känd sedan länge för sin sociala verksamhet såsom föreståndare för C. S. A:s byrå, från högern vice värdinnan Alma Hedin, som förklarat sig ej vara anhängare till kvinnans rösträtt — det är förvånansvärt att högern ej haft någon att uppställa som var anhängare till en så självklar sak — samt barnavårdsinspektör Anna Lindhagen från socialdemokratiska partiet. Detta parti har således nu 2 kvinnliga representanter i Stockholms stadsfullmäktige. Soc.-dem. gruppen består i sin helhet av 31 medlemmar.

Brev från Ellen Key och hennes nya hem.

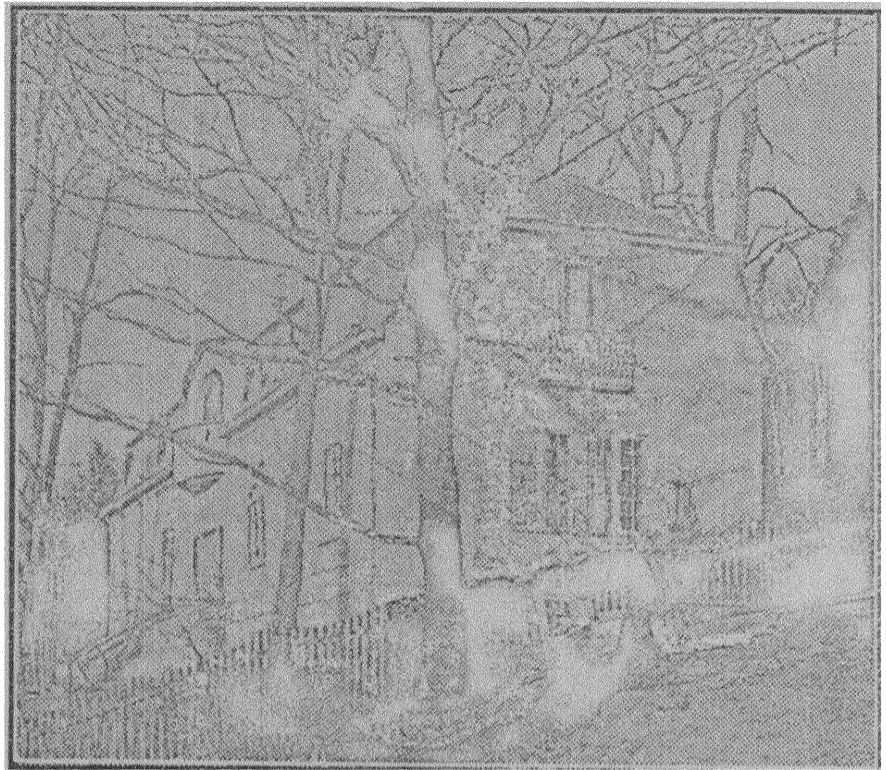
Anna Lindhagens energi känna vi alla. Två gånger har hon förgäves bett mig skriva om Strand, nu bad hon den tredje, och ehuru jag inte alls har tid lyder jag — så mycket mer som jag för närvarande mest tänker på och helst talar om mitt andra hem på denna jorden! Ty sedan jag miste mitt barn- och domshem, har jag aldrig känt mig hemma någonstades förr än i detta självskapade, i en natur med de stora linjer, jag drömt om, med ett väldigt vatten, en vid, bördig slätt, djupa barrskogar och rik lövskog samt därtill en gammal bygd kulturhistoriska intresse.

Att här i det nya hemmet samla minnen från flydda tider är min stora glädje. De nya möblerna på Strand bli mycket få, men alla de gamla äga kära hågkomster från föräldra- och morföräldrahemmen. Det inre av Strand blir inte alls »stilfullt», men det blir talande. Visserligen skola de, som efter mig komma hit för att vila ut från arbets- och mödorna, icke kunna höra vad dessa

döda ting ha att säga mig. Men den ande, som lever även i tingen, skall dock kanske på något sätt göra sig förnummen?

Den viktigaste personen på Strand är Wild, min S:t Bernhardshund, vars namn alls ej anger hans väsen utan även hör till minnena. Ty så hette min morfars stora hund, som jag i barndomen djupt vördade, och så även den stora Newfoundlandshund, som jag bland alla hundar i mitt föräldrahem höll mest av. Wild har valt sin födelsedag väl, ty den är själva första maj, då han blir år och livets allvar skall börja för honom genom — att bära paketer! Ty han är ett praktexemplar av styrka och skönhet och en levande vederläggning av det nedsättande talesättet om att vara av det slag »som går tretton på dussinet»: han är nämligen just född i en kull på tretton!

Jämte Wild kommer djurlivet på Strand att representeras av sångfåglarna, åt vilka hållar redan äro uppsatta, samt av en bikupa, som skall stå i den lilla, gamla täppa, med körsbärs- och plommonträd, som redan fanns på mitt område förut. Där skola också alla slags gammalmodiga, mångåriga blommor planteras. Bredvid ligger en nyupptagen täppa för fruktträd, bärbuskar och helt litet grönsaker, så att koloniträdgårdsmästarens Anna Lindhagen kommer att ge vackert betyg när hon besöker Strand! Snart skall en snäll gammal »mäster» som gubben Noak börja »plantera på marken». Och ehuru det icke blir »mycket vin», nog skall jag försöka med en vinstock i det soligaste hörnet. För övrigt få kaprifolium, klängrosor och vildvin rasa fritt kring Strands murar och runt om dem skola gammaldags rosor, syren och jasmin dofta, men backarna skola bli sig lika, fulla av vilda blommor och vägen bli grön av gräs, just som den vackraste vägen i mitt barn- och domshem var.

Ellen Key och hennes nya hem, vid Vättern, vilket hon donerat till vilohem för arbeterskor under vår-, sommar- och höstmånaderna.

En Vättersnipa ligger redan vid sin brygga i och för roddturer på sjön och på en annan brygga skall byggas en pergola, mellan vars pelare Vätterns och västerhimmelens färger komma att synas än vackrare än de redan äro.

Om det strålände solskenet komme att räcka, torde de yttre och inre målningarna vara färdiga till pingst. Och sedan kan den, som vill veta mera om Strand, titta inom till

Ellen Key.

Vid en arbetarhustrus död.

Åter en av de mest undångömda, de mest arbetande, de mest betungade har gått bort. En av dessa svaga kvinnor, som varit stark nog att hålla hemmet samman, fast fattigdomen varit härskande därinne — de gnagande bekymren för byran, för något att stilla hungriga barn med, för skodon till skolbarnen, för fattiga paltor åt sig själv, så pass hela att det var möjligt komma till arbete. Det har varit den gamla sorgliga historien: mannen sjuklig, mestadels utan arbete, hustrun själv klen av brist och sorger.

Hon var hög och blond, av en lantkvinnas typ, den arbetarhustru jag nu tänker på, och som bodde i ett arbetarsamhälle i närheten av den stora hamnen. Hon var vacker ännu då jag såg henne första gången för några år sedan, fast fattigdomen då redan var hennes säkraste och trognaste umgängesvän. Hon var olik sin omgivning däri, att hon aldrig kunde få stadshustrutyp, utan bonddottern från landet satt kvar över gestalten och över ansiktet, fast hon var tård och så oändligt bekymrad.

Hon hade farit den vägen, som så många fara med den de hålla kär, från landet till staden och fått leva igenom, att i honom fanns icke friskt virke, hans nerver orkade icke med livets börda och alkoholen blev dessemellan tröstaren. Hon såg honom sjunka ned ömsom till ett gråtande barn, ömsom till den dystre, liksom för alla känslor petrificerade neurastenikern. När barnen voro små, led hon kanske mest nöd, ty hon var till den grad mor denna kvinna, att hon förstod att hon icke kunde gå ifrån dem ut på arbete, och krubba att lämna dem till fanns icke där hon bodde. Den tiden var hennes kamp hårdast, ty hon kämpade den hopplösa striden att kunna gjuta kraft till arbete i mannen, som var förlorad. Hon måste till sist gå till fattigvården och mannen tillråddes försörjningsinrättningen och hotades med arbetsinrättningen. Men hustrun med det varma hjärtat och de blåa trofasta ögonen förstod, att det verkligen var synd om mannen om han skulle skiljas från hemmet, fast han bara var dem till en börda, och så blev mannen kvar i hemmet och hon måste på allvar ge sig ut i arbete.

Det var i byggnadstiden. Det blev en jämn förtjänst och mat åt barnen att gå i dammet och draget och göra rent i byggena. Så när våren kom för ett år sedan blev hon sjuk; barnen måste hon skiljas ifrån. De hava varit borta från hemmet hela denna långa vinter, medan hon legat och kämpat med döden. Hon var så gränslöst klok denna fattiga kvinna, hon begärde ej hem barnen från asylens enda gång ens, ty hon förstod att det vore inte nyttigt för henne att skiljas från dem igen, och hon ville bli frisk. I de stunder hon anade döden ville hon heller icke lämna efter sig åt dem minnet av en mor, av sjukdomen förändrad till egenkännlig-

het. Döende vändades hon för barnen, hon bad att fattigvården icke skulle ta dem och ackordera bort dem till främmande.

Så dog hon av struplungsot en falsk vårdag. Till begravningen kom en av de små asylflickorna hem, hon som är ljus och vacker som modern. Fadern grät som det barn han är, medan flickan, frisk och sund, med undrande ögon såg ut mot livet och äldsta syster tänkte på allt, brådmogen och stark i förtid.

Modern, så undångömd hon än varit, så arbetande, så betungad, hade lämnat ett arv efter sig, ett oförgångligt: fördömet och minnet av en god mor och själens arv från en stark mor.

A. L.

Frisk luft och renlighet

Huru angenämt och uppfriskande det är att vid utträdet ur ett kvavt rum inandas den friska luften i det fria, torde vi alla erfara, liksom vi också väl känna obehaget av att under en längre tid vistas i överfyllda lokaler eller boningsrum med förskämd luft. Här såsom i många andra fall ger oss vår känsla av obehag en ganska god fingervisning om vad för oss är skadligt eller nyttigt. Tvingas vi att vistas någon längre tid i lokaler med dålig luft, medför detta så småningom en mängd olägenheter: bleksot, allmän svaghet, bristande matlust, minskad motståndskraft mot allehanda sjukdomar o. s. v.

Den friska luftens nytta såväl som den dåliga luftens skadlighet är icke längre omtvistad — dock ej på långt när så allmänt insedd som den borde vara.

Som bekant utgöres luften av en blandning av omkring 21 viktdeelar syrgas, 78 delar kvävgas, små mängder vatten och kolsyra samt flere på de sista åren upptäckta gaser, vilka synas vara utan praktisk betydelse.

Syrgasen är för vårt liv oundgänglig. Livsprocessen i vår organism består av en s. k. förbränning eller syrsättning; bränslet tillföres genom den intagna födan, men liksom det i en vanlig eldstad kräves ej endast bränsle utan även tillträde av luftens syre, så måste även vår organism förses med syre i tillräcklig mängd; detta äger rum genom andningen. Hindras luften tillträde, inträder kvävning.

Den genom andningen i lungorna införda luften förlorar syrgas, men blir rikare på kolsyra och vattengas. Kvävemängden är ungefär densamma i in- och utandningsluft, den kan ej underhålla förbränningen i kroppen, men är, trots namnet, icke giftig eller kvävande.

Så snart syrgasens betydelse blivit insedd, trodde man helt naturligt, att luften i ett slutet rum blev dålig, emedan syrgasen förbrukades genom människornas andning, så att det till sist uppstod en syrebrist. Men noggranna

undersökningar visade snart, att detta icke var förhållandet. Senare har man antagit, att det skulle vara den utandade luftens rikedom på kolsyra, vilken verkade som gift för kroppen. Den åsikten, att det är kolsyran, som fördärvar luften, torde ännu vara den förhärskande bland allmänheten, men bland vetenskapsmännen är den för länge sedan övergiven. Någon risk för att luften i våra bostäder skall bli för kolsyrerik och för syrefattig för att kunna underhålla andningen, finnes ej, tack vare den alltid pågående s. k. naturliga luftväxlingen, varmed vi mena den luftomsättning, som sker oavsiktligt, mest genom springor och otäthet i väggar och golv samt genom rökgångar vid eldning.

En tid trodde man, att människan avgav något gasformigt gift, vilket man kallade antropotoxin (av antropos människa och toxon gift) och som, inandad i större mängder, skulle orsaka sjukdom, kanske död. Så är dock ej fallet. De förändringar, som inträffa med luften i instängda rum, där många människor befinna sig, äro följande: Luften blir varm, fuktig, rik på kolsyra och andra gasformiga ämnen av mer eller mindre okänd natur, av vilka en del giva sig tillkänna såsom dålig luft, vilken oftast förorsakas av bristande kroppshygien. Man erinrar sig t. ex., huru vidrig lukt somliga personer, som lida av stark fotsvett, sprida omkring sig. Svetten luktar icke märkbart, när den avsöndras, utan först när den övergår till förruttelse. Men icke blott på huden och i kläderna kan detta försiggå. I munnen frodas en hel flora av mikrober, som kunna sönderdela munslemmet och i munnen befintliga matrester, vilket vid bristande renhållning av munnen, helst när ihåliga tänder försvåra densamma, ger sig tillkänna genom dålig andedräkt. Den dåliga, illaluktande luften kan i och för sig framkalla förnimmelser av obehag, som ge upphov till illamående, svindel, ja, svimning hos känsliga personer.

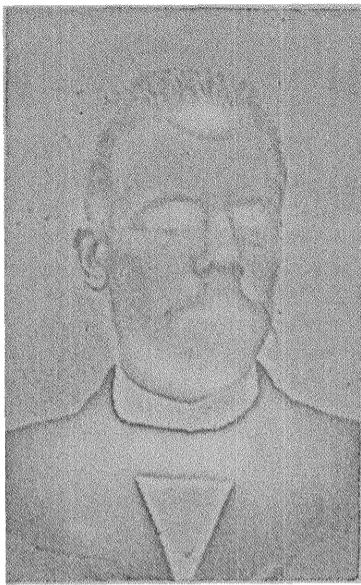
Tillfälliga orsaker till luftförskämning kunna vara vissa gaser, såsom kolos, lysgas, tobaksrök, os från rykande lampor, os av den, som blivit svett. Dålig lukt kan också härröra från smutsigt linne och orena kläder, våta skodon, skämda matvaror o. s. v. Ihågkommas bör även, att många växters doft är giftig. Dessutom uppträdes med fötterna en hop damm, som förorenar luften och med vilket följer en mängd bakterier. Bakterier finnas, som bekant, av ofantligt många slag, varav vissa äro farliga och andra oskadliga. Man inser härav lätt, att någonting allmängiltigt ur denna synpunkt icke kan sägas om damm i allmänhet.

Jämte de ovannämnda orsakerna, vilka vi här sammanfattat under benämning dålig luft, har man funnit, att den ökade fuktigheten jämte värmestegringen äro de egentliga orsaker-

Ernst Blomberg.

Med Ernst Blomberg har icke blott "Järn- och Metall" förlorat sin främste ledare i de dagliga omsorgerna och en härförare i striderna, en general, som segrade genom sin försiktighet och retirerade skickligt i rättan tid, när detta var på sin plats. Arbetareklassen i sin helhet har förlorat en av sina mest mänskliga gestalter bland sina egna verkliga söner. Vårt politiska liv har förlorat en blid, verksam, intresserad medborgare, från vilken utströmmade något av seg uthållighet och något förenande och försonande på samma gång.

I sin ämbetsgärning kunde Blomberg nog ibland, säges det, förfäktat väl ensidiga meningar. Särskilt hade han benägenhet att så gå upp i en viss aktuell fråga, att det var svårt att då vinna gehör för något annat. När det gällde hans eget kungarrike, fanns det dock knappast några gränser för hans arbetsamhet och vaksamhet. En bland hans sista stora bekymmer i detta avseende var lagförslaget om ideella föreningar, som han fann allt annat än ideellt. Det framstod för honom såsom en främling, som med oklara avsikter och klumpiga, okunniga händer ville tränga sig in i hans rike och desorganisera dess med så mycken möda uppbyggda författning. Att avvärja

ERNST BLOMBERG.

denna stora olycka låg honom i det sista synnerligen om hjärtat.

Man har ofta anmärkt mot Blomberg hans nästan känslolösa vägran av skäl och motskäl och den långsamhet, varmed han däri genom slutligen kom fram till en beständ uppfattning. Han var en sökare in i det sista. Ibland var detta nog så olägligt, då tiden var knapp och det gällde snar handling. Men hur sympatisk var icke i alla fall just den stora plikt-känsla, varom detta bär vittne.

Mången betecknade också Blomberg

såsom en ganska, ja, till och med särdeles konservativ man. Detta var han ju också i viss mån på grund av sin betänksamhet och obenägenhet för oberäknliga äventyrligheter. De, som lärde känna honom något, fann dock snart vilket källsprång av klar radikal åskådning vällde bakom höljet. Blomberg var andligen en bland arbetarepartiets radikalaste män. Hans ivriga intresse, att sätta sig in i nya spörsmål, som ej mött honom på hans spridda verksamhetsområde, var förundransvärt. Varhelst en ny idé, för vilken han från början instinktmässigt fattat sympati, kom till korta, blev han bekymrad och sökte självmant efter utvägar att komma den till hjälp. I grund och botten var Ernst Blomberg utan yttre hjälpmedel av egen kraft vorden en filosof, som spanade efter lösning på gåtorna och för vilken intet mänskligt var främmande — utom, det måste jag medgiva, kvinnofrågan, som han i viss mån ställde sig ganska skeptisk emot.

Ingen är outhärlig och luckorna fyllas snart av nya krafter. Det tomrum, som Ernst Blomberg lämnar efter sig, utplånas dock icke så lätt och aldrig viker det ur hans vänners hjärtan. Vi komma ständigt med saknad och tacksamhet minnas bilden av denne arbetets son, den fridsamme och stridbare, anspråkslöse och outtröttlige sanningssökaren.

Carl Lindhagen.

na till, att vi befinna oss illa i överfyllda eller dåligt ventilerade rum.

Samma känsla av beklämning kan åstadkommas genom att på annat sätt omgiva kroppen med en fuktighetsmättad atmosfär. Den inställer sig lättare, ju högre temperaturen är, och beror på, att kroppens värmereglering blir betänkligt störd. Kroppen avger nämligen värme dels genom strålning, dels genom ledning till närmast liggande luft, dels genom avdunstning. I en tät människomassa befinna vi oss illa, emedan kroppen ej kan utstråla värme utan att få lika mycket tillbaka från omgivande personer. Vid fuktig varm luft är avdunstningen från kroppens yta försvårad och vi besväras av hetta och abnormt ökad avsondring från hudens talg- och svettkörtlar.

Huru skola vi då bedöma luftens beskaffenhet?

Man kan genom en del vetenskapliga undersökningar pröva luften både på dess fasta och gasformiga beståndsdelar, vi kunna bedöma dess fuktighetsgrad, dess kolsyremängd etc. I praktiken måste man dock väsentligen sätta sin lit till ett vida enklare medel, som emellertid ingalunda är att förkasta, nämligen lukten. Man kan då tillämpa en regel, som även gäller om människorna: "den luktar bäst, som icke luktar någonting alls".

Vi uppställa således som fordran på god luft, att den skall kännas god för

näsan. Detta kunna vi bäst pröva, om vi efter att ha vistats ute i friska luften inträda i ett rum; den får ej vara för varm och ej fuktig. Att ha varmt i rummet betyder dock ej alltid att där inne är dålig luft, varm torr luft, som ej luktar illa på grund av vissa föreningar, är lika god som kall torr luft av samma beskaffenhet.

Är luften stinkande på grund av orenlighet och snusk inne i bostaden, så lär det ej avhjälpas genom luftväxling, likaså kan den ej bortskaffas genom vädring.

Pettenhofer, en berömd tysk hygieniker, har givit detta nyare uppfattningssätt ett kanske något drastiskt, men onekligen slående uttryck genom följande: "Om man har en gödselhög i ett rum, där man vill skaffa frisk luft, så är det bäst att först taga bort gödselhögen och sedan vädra." Renlighet jämte luftväxling äro således huvudmedlen för erhållande av frisk luft.

Luftväxlingen i ett rum sker bäst genom fönstret och bör ske så, att fönstret öppnas fullständigt under t. ex. 10 minuter. Det är mer praktiskt att öppna fönstret en kort stund på vid gavel än att låta det stå länge på glänt; i det förre fallet förloras mindre av det i väggar och möbler magasinerade varmet, och rummet återtager hastigare sin normala temperatur, sedan fönstret stängts. Genom att åstad-

komma korsdrag sker en hastig och grundlig utvädring.

Att närmare ingå på, vad som hör till kroppens, klädernas och våra bostäders hygien, tillåter icke utrymmet. Vilja vi hålla rent och friskt i våra rum, böra vi börja med oss själva.

Huden bör hållas ren genom grundliga tvättningar och bad. Bad försummas på ett oförsvarligt sätt i vårt land. Badning är så viktig i sanitärt hänseende, att tillgång till billiga bad sommar och vinter borde ombesörjas på allmän bekostnad. I utlandet har man gått före i detta avseende; i Berlin t. ex. kan man få en ljum dusch (jämte tvål och handduk) för ett pris av omkring 10 öre.

Med avseende på bostadens renhållning tillåter mig utrymmet endast att anmärka ett par småsaker. Vad golvet beträffar, bör det helst vara fernissat eller försett med en tvättbar matta, andra mattor borde ej få förekomma. torrsopning bör undvikas. För stoppade möbler bör man även ha en viss respekt och i allmänhet ej använda dem i säng- eller barnkammare. Sängkläder måste ofta piskas och vädras, ej förvaras i slutna soffor, och varje morgon fullständigt avkylas, innan de sammanläggas. Kommoder äro högst olämpliga möbler och borde ersättas av tvättbord.

Släpande kjolar äro ur hygienisk

synpunkt ett otyg och borde ej få förekomma till gatubruk.

Huvudvikt för frisk luft är således renlighet. Det är i ungdomen, som vanan till renlighet skall grundläggas; en gång förvärvad förloras den ej så lätt.

Vi få dock komma ihåg, att, hur väl vi än sköta vår kropp och huru sunda vi än söka hålla våra bostäder, är rörelse i friska luften nödvändig för att hålla oss friska.

Signe Bergner-Andersson.

Tjänarinnornas organisation i Kristiania.

I den norska tidningen »Kvinden» skrives följande:

I Kristiania hölls den 20 november ett möte för tjänarinnor med Kata Dalström som talare. Kata förklarade själv före mötets början, att hon inte hade stor tro på att det skulle lyckas för dem att på nytt resa tjänarinnekåren i Norge, ty, sade hon, det är så svårt att organisera tjänarinnekåren. Men mötets resultat blev annorlunda. Tillströmningen till mötet var så stor, att lokalen inte kunde rymma ens hälften.

Efter det livfulla och hänförande föredrag, som Kata höll, besvarades spörsmålet om en sammanslutning bland tjänarinnorna vore nödvändig med ett kraftigt: Ja, den är nödvändig. Vi måste bilda en förening, det är icke för tidigt, vi ha så ofta talat om det när vi kommo tillsammans. Så lydte uttalandena från alla och en var. Säkert är också, att sällan kommer man med i en så hänförd församling. För stiftandet av en förening tecknade sig ett 60-tal kvinnor, som ville börja föreningens arbete, och en stadgekommitté tillsattes. Denna stadgekommitté sammankallade till möte den 30 november, där förslag till stadgar behandlades och antogos. Föreningens namn blev »Den kvindeliga Tjänarinnors Förening», vars uppgift bl. a. är att arbeta för en kortare och mera bestämd arbetstid, extra betalning för övertidarbete m. m.

Val av styrelse företogs och till ordförande för föreningen valdes Sölvi Sörensen. Till detta möte hade också kommit många fler än vi hade vågat hoppas. Lokalen var till trängsel fullsatt. De flesta deltog också med sådant intresse i diskussionen om stadgeförslaget, att var och en måste beundra dessa kvinnor, som kunde stå upp och framföra sina meningar så klart och tydligt formulerade, att man nära nog kunde tro, att det var en daglig och vanlig sak för dem att delta i möten. Det bådade gott för den nystiftade föreningen, att den räknar så många intelligenta, modiga och ihärdiga medlemmar. Vid detta möte antecknade sig 38 nya medlemmar.

Nästa möte hölls den 7 december. Även detta möte var mycket talrikt besökt, men nu hade styrelsen hyrt Fol-

kets Hus' stora sal, så att nu var där god plats. Den nyvalda styrelsen med ordföranden i spetsen gav vittnesbörd om att den var sin ställning vuxen. Ordföranden höll ett tal till medlemmarna, buret av hänförelse över det mål de hade föresatt sig och uppmanade medlemmarna att arbeta troget och allvarligt för den stora frågan om förbättrandet av hela klassens ställning.

Vid mötets öppnande hade anmält sig tre medlemmar av »Hjemmets Vels» styrelse, som anhöllo att de måtte få närvara vid mötet, då de också voro intresserade för saken. Ordföranden gjorde dem dock uppmärksamma på, att detta möte endast var för tjänarinnor och att det denna gång icke vore någon anledning för andra att vara närvarande. Utalade vidare, att det kunde vara intressant att senare få ett möte till stånd med »Hjemmets Vels» medlemmar.

36 nya medlemmar antecknade sig.

Det är nu tredje gången tjänarinnorna i Kristiania organisera sig. Vi tvivla icke på, att organisationen denna gång skall vara livskraftig. Första gången, 1891, var det som bekant dr Oskar Nissen som organiserade tjänarinnorna och det arbete, som då blev nedlagt bland tjänarinnekåren, har nog inte varit utan frukt. Många tala om denna agitation än i dag. Men att föreningen den gången icke kunde hållas gående, kan man nästan säga hade sina naturliga orsaker. Förhållandena voro helt annorlunda då än nu. Där restes också ett förtvivlans skrik över både land och stad mot dr Nissens tjänarinnor, som det hette, och förföljelserna kommo från alla håll. Organisationens stora betydelse, som ingen intelligent människa i våra dagar vill förneka, vann den gången icke mycken förståelse. De bästa krafterna inom föreningen tvingades av motgångar att emigrera och föreningen lämnades åt sitt öde.

År 1897 blevo tjänarinnorna i Norge åter organiserade. Denna gång med hjälp av Edv. Olsen från Tannum m. fl. Föreningen uppehöll sedan sin verksamhet under ca 4 år, men, på grund av att de bästa och mest energiska krafterna måste lämna föreningen, blev den på nytt nedlagt.

Nu ha alltså tjänarinnorna i Norge väntat i nio år innan de började med kraft arbeta på nytt igen. Men dessa år som gått ha nog berett jordmånen, så att den tredje tjänarinneorganisationen skall bära de frukter, som med rätta väntas av den. Med de goda krafter, som den nybildade föreningen utan tvivel har i sin styrelse och i sina många medlemmar, måste det också kunna uträttas något.

Tjänarinnorna skola också komma ihåg, att samtidigt som de arbeta på att deras organisation skall växa stor och stark, är det också nödvändigt att de ingå i Samorganisationen, där de kunna hava det nödiga stödet.

Maria Kvist.

Från riksdagen.

Två större samlingsmotioner i kvinnornas rösträttsfråga.

Den socialdemokratiska rösträttsmotionen — under tecknad av nio medlemmar av parti-gruppen — säger om kvinnornas rösträtt, med anledning av statsministerns svar, att verkningarna av den beslutade rösträttsutvidgningen först borde avvaktas, innan man tog något ytterligare steg, följande:

»Högerns statsminister har icke närmare antytt, hur de nya manliga valmansgruppernas förhållande vid valurnan skall kunna för honom avgöra, om det är rätt och klokt att gå kvinnornas rösträttskrav till mötes eller icke. Från vår synpunkt äro detta slags spekulationer på en gång logiskt meningslösa och en kränkning av kvinnornas goda rätt att omsider rycka upp som jämlika medborgare i detta samhälle, där de utgöra halva antalet och där de fylla så många och viktiga samhällsliga uppgifter. Vi tillåta oss att vädja till riksdagen att uttryckligt underkänna sådana förevändningar för uppskov på obestämd tid med en fråga, som nog även motståndarna i själva verket erkänna blir allt mera brännande. Att fördröja även sådana reformer, som snart sagt alla inse vara oundvikliga, är en ytterst dålig politik; den väcker harm utan att skänka annat än en galgenfrist mot vad man fruktar.

Riksdagen bör sannerligen nu 1911 kunna anse tiden vara inne att ta det första steget för att gottgöra den orättvisa, som skedde när kvinnorna 1907 lämnades kvar i sin rösträttslöshet. Även om nu vårt förslag i denna del blir förklarat vilande, ligger ju hela avgörandet hos den manliga valmanskåren, som har att godkänna eller förkasta. Även om de godkänna, skola Sverges kvinnor först 1914 få tillfälle att delta i att utse folkets representanter. Förkastar åter riksdagen nu vårt förslag, så framflyttas denna naturliga och här i landet så väl förberedda reform till tidigast 1917! Det vore märkligt, om den utdömda censurvalrättens sista riksdag skulle anse sig ha moralisk rätt att på detta sätt gripa hindrande in i en kommande tids utveckling.»

Yrkandena i samma motion om åldersstreckets, utskyls-streckets, värnpliktsstreckets etc. borttagande sammanbindes med yrkandet om kvinnans fulla medborgarrätt med följande ord:

»Könsstreckets borttagande från valrättsvillkoren skulle förvisso vara ett framsteg av synnerligen stor räckvidd. Men man får dock icke i kampen för denna rättfärdiga sak glömma, att också stora medborgargrupper av fattiga män ha, blivit uteslutna från medborgarrätten genom de övriga ur

demokratisk synpunkt oförsvärliga "streek", som knutits till den nu gällande s. k. "allmänna" rösträtten. Samma rätt som vi kräva för Sverges kvinnor att ha sitt ord med vid avgörandet av folkets och av deras egna angelägenheter av samhällsart, begära vi också för dessa andra orättvist uteslutna grupper."

I liberalernas motion om kvinnans rösträtt — under tecknad av 17 medlemmar av liberala samlingspartiet — lämnas en utredande historik över kvinnornas rösträttsrörelses historia i riksdagen och säges slutligen med anledning av Reuter-skiöldska utredningen följande:

"Genom framläggande av de sakliga uppgifter, som nu omförmälda utredning innehåller, samt statistiska centralbyråns år 1908 avgivna redogörelse för kvinnornas fördelning i särskilda åldersklasser, civilstånd, yrken m. m., synes även de längst gående krav på utredning av omhandlade fråga vara uppfyllda. Att under sådant förhållande fortfarande låta anstå med avgörandet av denna fråga kan ej vara riktigt, i synnerhet som riksdagen i densamma redan intagit en bestämd principiell ståndpunkt."

Från Köpenhamn.

Kommer man över dit till grannhuvudstaden på andra sidan sundet, så är där sannerligen mycket att taga reda på för den människa, som har kravet på sig under en resa att använda den till att lära sig något på. Jag hade då först fru Sterkys bestämda uppmaning att taga något reda på

Det danska hjälpkasssystemet.

Det förefaller som en myt att kommunerna i Danmark ge anslag till hjälpkassor för att en del nödlidande icke skola behöva vända sig till fattigvården, men det förhåller sig verkligen så. Staden Köpenhamn t. ex. anslag från 1 oktober 1909 till 1 oktober 1910 220,000 kronor. Medlen utdelades genom understödsföreningens i Köpenhamn s. k. kommunala avdelning; av de 15 personer som haft att utdela dessa medel ha 10 tillhört borgerrepresentationen. Dessutom anslogs 18,000 kr. speciellt med anledning av arbetslösheten och 10,000 kr. för annat ändamål.

Det är ju klart att dessa anslag icke kunna råda bot på all nöd, utan att elände också existerar i Köpenhamn. men bara att en sådan princip är fastslagen, som att människor skola kunna få hjälp av offentliga medel utan att det räknas för fattigunderstöd, är ett ganska stort framsteg.

Köpenhamn har ej enligt danska lagen om hjälpkassor statligt understöd, utan där faller anslaget helt på staden Köpenhamn, men i andra kommuner har "kommunens Hjälpkasse" rätt

att utfä bidrag av statskassan om kommunen själv lämnat bidrag till "Hjälpkassen". På så sätt blir även staten, även om beloppen ej bliva så avsevärda, dock även den stöd-jare av principen om att den fattige har rätt till hjälp. Den principen är ju för övrigt i Danmark fastslagen på ett ännu mycket mera säkert sätt, emedan där existerar ålderdomsunderstöd, som ej är fattigvård.

I Fredriksbergs kommun, beläget i själva Köpenhamn, men dock ej med staden inkorporerat, existerar en hjälpkassa, som synes utomordentligt väl skött. Dess kanske duktigaste styrelsemedlem är Camilla Nielsen, känd även här hos oss för sitt deltagande i den socialdemokratiska kvinnokonferensen i Stockholm 1908.

Denna kassa lägger särskilt an på att hjälpa änkor med barn. Såvitt jag kunde uppfatta av mitt samtal med fru Nielsen, hade denna kassa så goda finanser, att den kunde hjälpa alla behövande änkor inom Fredriksbergs kommun, som icke fattigvården understödde. Först kunde de bara hjälpa sådana änkor, som hade minst 3 barn, på senare tid ha även de med 2 och 1 barn fått understöd. Sammanlagt ger hjälpkassan nu understöd åt 73 änkor och 270 barn. Det är icke så små summor som utdelas, maximum visserligen 10 kr. pr barn och månad, men då det är flera barn blir ju summan icke så obetydlig och bidraget upphör icke efter ett eller ett par år som fattigvård ofta gör, utan bibehålles intill konfir-mationsåldern. Vidare äro icke arbetslösa änkor undantagna, tvärtom anser hjälpkassan det just vara sin uppgift att giva dem hjälp och så pass riklig hjälp, att de, med tillhjälp av sin arbetsförtjänst, kunna draga fram sig och sina barn utan att behöva lida brist på livets nödortv.

Då vi talade om det stora problemet för mödrarna, att både arbeta utåt och tillfredsställande kunna sköta sina hem, så framkastade fru Nielsen en tanke, som jag själv också många gånger tänkt mig såsom en möjlighet till lösning. Kvinnor, som ha barn, borde hava mycket kort arbetstid utom hemmet, låtom oss säga 5 à 6 timmar. Medelst hjälp av kommun och stat, en hjälp som skulle vara deras rättighet att utfä, borde tillskjutas vad övrigt som fordrades för deras och deras barns uppehälle. Fredriksbergs Hjälpkasse är en duktig pionjär i arbetet för ankors rätt till underhåll för sina barn.

I sammanhang härmed må nämnas att i Danmark är i Indenrigsministeriet under utredning om ankors pensionering enligt lag.

Som en följd av rätten i Danmark för ogifta mödrar och övergivna hustrur att få bidrag till sina barns underhåll, vilket ges ut av myndigheterna utan fattigvårds verkan till mödrarna och sedan utkräves av fäderna,

följer ju med nödvändighet också en lag som skyddar änkor, ehuru staten där ej har någon att taga igen ersättningen av.

Danmark har icke blott lyckan att vara så långt på väg till rättsskydd för kvinnor och barn, utan det lilla Danmark har också ålderdomsunderstöd. Var och en som har hemorts rätt i Danmark, varit där de sista 10 åren och fyllt 60 år samt icke haft fattighjälp under de sista 5 åren, har rätt till ålderdomsunderhåll. Härav följer naturligtvis att det är av stor vikt att nå sina 60 år i Danmark utan att ha behövt anlita fattigvård och med dessa utvikinngar, som jag här gjort angående skyddet för mödrar och barn och skyddet för äldre, så återkommer jag till hjälpkassorna.

Ej alla hjälpkassor äro så väl organiserade som Fredriksbergs kommun, att de bliva ett säkert stöd för änkor, men de danska hjälpkassorna överhuvudtaget spela en stor roll vid att förhjälpa i fattigdom kämpande människor fram till de 60 åren, som i Danmark ge garanti för en ålderdom, tillförsäkrad åtminstone livets enklaste nödortv.

Anna Lindhagen.

Allt "För-skull."

Kärlek är groväder över sinnet. Det skjuter så många groddar upp, som ej få tillfälle att växa sig stora och starka. Och den glädje som kommer med kärlekens starka för-skull, när den bryter fram i ett undrande sinne, den kan vissna under första frostnatt. Den kan också vara livet ut. Här har jag valt den till föredöme, därför att den spirar upp ur den gemensamma människonaturen, blomstrar och fyller själ och sinne med sin ljuvlighet. Men det är galet, om någon vill påstå, att det ej finnes något annat glädjeggivande för-skull i världen, än för hennes eller hans skull. Det enda minne jag har från de gånger jag suttit vid examensbordet är en censor, en namnkunnig kemist, som spetsade en blyertspenna. Han satt och skar av träet varsamt i långa, liksidiga trekant och lade spånorna i en hög. Det var också omsorg, och ögonskenligen en omsorg som vållade honom tillfredsställelse; men det var här ej det första utslaget av en vaknande kärlek, det var en människoålders trofasthet mot ett arbete, som krävt noggrann omsorg, det var vetenskapsmannens kärlek till det pålitliga resultat, som hade gjort detta omsorgsfulla tillvägagående till en vana, som han kommit att hålla så mycket av, att han i slika halvvägs lediga ögonblick kunde sitta och kela med den.

Kärlekens starka för-skull har det förut, att det tager kroppen med som intet annat. Men kropparna åldras, nutidens kulturindivider bli tidigt fula. Skröpliga äro de från födelsen, i skolan vantrivas de, och deras senare levnads-

sätt gör dem ällan kroppsligen bättre. Men deras hjärnor arbeta. Och de som avvinna tidens villkor det bästa, få sitt sinne odlad, så att åtrån efter en osjälvisk kärlek bliver en drivande kraft i dem. Så ha vi de människor som våga sig på en gärning, icke endast av lust att sätta krafterna i rörelse, icke av illa dold ärelystnad och allt dylikt, som finns nog av bland »sagornas» förgrundsfururer, utan för att de ej kunna annat. De må ha sitt liv upptaget, förr får deras sinne ej frid. Och här kan det, märkligt hjälpa en människa att känna sig tagen i tjänst också kroppsligen. De överdådiga krafterna kunna liksom de alltför goda dagarna vara tunga att bära för der, som lärt känna rädslan att vara sin egen herre. Och endast genom att det lekamliga livet sålunda inlämmas i tjänsten är det som den svåra övergången att bli lekamligen gammal kan göras utan kvidan och utan »resignation». Gent emot »de andra» blir varje människa förr eller senare kroppsligen ensam, liksom själsligen, men hjärtats åtrå att fyllas av ett förskull varar ända in i döden.

Taga vi spörsmålet förskull som det artar sig i det dagliga livet, så är det värt att veta, att det vid sidan av det stora förskull, som bestämmer livets riktning, finns många små förskull, som röra tingen enstaka, och det är av dem, som vardagarnas humör ofta kommer att bero. Bakom slarvig och glädjelös gärning ligger alltså ett av de två, antingen nervtrötthet eller brist på ett förskull. Är man allvarsamt nervtrött, skall man ej gräma sig över, att man är led och ked åt allt, utan bara söka vila, så kommer det andra i ordning av sig själv. Men är man orolig eller tom och tvär, därför att det fattas ett förskull bakom ens dagliga gärning, så är det detta man skall söka, och ej upphöra, förrän man funnit det, och ej svika, när man funnit det.

Allt förskull, det är målet. Mycken, utesägligt mycken nervositet skulle vara ur världen, om vi människor vore något närmare detta mål, än vi äro.

Den väg som man leder in på genom att nöjas med det, samla sig om det och hålla sig till det, som man kan göra förskull, är vägen, som för till lyckan. Det är surt att spara av torrt nödtvång, det kan vara en hel glädje att göra det, när det är kärlek med i spelet. Det är öde på ärans och maktens tinnar, när blott egen ära och makt var målet, men det kan bringa glädje vid varje liten framgång, när arbetet var gjort förskull. Och det är en usel tillvaro att tråla för sina dåliga nerver, men till och med ett slitsamt liv med skröpliga nerver kan vara lyckligt, om man skördar frukt av livet, medan nerverna slitats ut.

Förskull för till glädje. Och glädje giver alltid nervkraft, så mycket som var särskilt kan frambringa. Och väl använd nervkraft för framåt. Och framsteg bringar ny glädje.

(Ur Nervhälsa av Frode Sadolin.)

Svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsmöte.

Det var en verkligt representativ samling av folk, som enskilt eller mer officiellt syssla med fattigvård och därmed sammanhängande verksamhet, vilka samlades i Stockholm till barnavårdsmöte. Det är glädjande detta, att så många människor synas inse, att på områden som röra barnen äro stora ansträngningar av nöden för att få fram ett verkligt skydd för dessa. Flera föredrag och yrkan den gingo till grunden och fordrade verkligt djupgående förbättringar.

Behållningen av mötet kunde dock varit större, om tiden ej egentligen hade tagits i anspråk av att åhöra föredrag och tillfällena till överläggning varit rikligare. Detta fel kan möjligen ej undvikas på grund av de viktiga ämnenas mängd, men ett önskemål vore säkert att ett mindre antal, tillhörande de mest intresserade, kunde fått fortsätta att överlägga mera i detalj. Men även för ett sådant arrangemang måste man ju erkänna att svårigheter uppstå, då en stor del av deltagarna vid ett sådant möte som detta äro resande och ej hava tid kvarstanna.

De ämnen, som voro före, voro följande: Riktlinjer för offentlig barnavård (föredrag av landsbövding Widén), Vår fosterbarnsvård (diskussion med inledningsföredrag av medicinalrådet R. Wawrinsky), Vård av späda barn och deras mödrar (diskussion med inledningsföredrag av dr I. Jundell), Den offentliga barnavården i Amerika (föredrag av redaktör G. H. von Koch), Vård av friska barn. Är utackordering eller anstaltsvård att föredraga? (diskussion med inledningsföredrag av barnavårdsinspektör J. L. Kihlqvist och fru Frigga Carlberg), Vård av sjuka barn (inledningsföredrag av prof. J. Wærn), Vård av abnorma barn (inledningsföredrag av fru E. Anrep-Nordin), Förmyndarefrågan (inledningsföredrag av häradshövding Linders), De utom äktenskapet födda barnens rättsliga ställning (inledningsföredrag av borgmästare J. Pettersson, diskussion), Samhällets barnavård i Frankrike. Vad vi böra lära och vad vi icke böra lära av den (föredrag av fröken Ebba Pauli), Skyddslagstiftningen för sedligt försummade och vanvårdade barn (diskussion med inledningsanförande av baron A. von Bornsdorff, Finland, och kyrkoherde P. Pehrson, Göteborg), Våra uppfostringsanstalter för vanartade barn, önskemål beträffande organisation, samverkan och ledning (diskussion med inledningsföredrag av dir. K. Blomqvist), Samarbeta mellan offentlig och privat barnavård (föredrag av fru A. Montelius och dir. Hård av Segerstad), Svenska fattigvårdsförbundets barnavård (inledningsanförande av pastor J. Vestin), Åtgärder till stöd för hemuppfostran (föredrag av dr Inez Laurell), Pliktfrögätna föräldrar och deras behandling (föredrag av fattigvårdsinspektör A. Lindblom), Skolan och barnens förvärvsarbete (föredrag av prof. Fr. von Schéele).

I behandlingen av dessa frågor märkte man huru tidens fordran på att mor och barn ej böra skiljas åt växer sig allt starkare; såväl när det angår ensamställda mödrar och deras barn som vid frågan om utackordering i allmänhet kunde man tydligt konstatera, att fordran härpå fanns, men lösningen var det långt till. Lösningen ligger i ändrade bostadsförhållanden, i en betydlig

nedsättning av levnadskostnaderna, i ett tillräckligt antal möjligheter för mödrar att kunna få sina barn vårdade, då de själva äro på arbete, och främst säker inkomst för mödrarna. Det fanns talare, som insågo dessa problems vidd, andra som höllo sig mer till det, som hitintills blivit gjort.

I det ämne, som sammanhänger med detta problem, nämligen de utom äktenskapet födda barnens rättsliga ställning, höll borgmästare Pettersson ett föredrag, vilket såväl till innehåll som form var utomordentligt väl avfattat. Före honom hade häradshövding Linders talat om förmyndarefrågan och yrkat på en revision av bestämmelserna om förmyndarevården, vilket ämne på vissa punkter sammanhänger med det av hr Pettersson framförda. Den senares fordringar voro:

1) Det utom äktenskapet födda barnet bör tillförsäkras erforderlig vård och uppehälle under uppväxtåren.

2) Det utom äktenskapet födda barnet bör tillförsäkras rätt att erhålla känedom om vilka dess föräldrar äro. I sådant avseende erfordras:

a) upphävande av ogift barnaföderskas rätt till anonymitet samt

b) införande av skyldighet för sådan barnaföderska att vid anmälan om barnets födelse tillika uppgiva barnafaderns namn.

3) Det utom äktenskapet födda barnet bör tillerkännas rätt till faderns namn samt rätt till arv efter fadern och hans släkt. Såsom villkor härför förutsettes emellertid:

a) att i de fall, då flera män var för sig kunna antagas vara fäder till barnet, detta icke må kunna erhålla rätt till namn eller arv efter någon av dem, samt

b) att obligatorisk utredning av faderskapsfrågan verkställas under den närmaste tiden efter barnets födelse.

Vid denna fordran om oäkta barns rätt till arv utvecklade föredragshållaren en värme och en vältalighet, som man sällan får vara vittne till, vilket ej heller kunde undgå att göra intryck på de inför en sådan radikalreform mest betänksamma.

Frågan angående sedligt försummade och vanvårdade barns vård var föremål för ganska ingående och intressant behandling. Det sista av föredragen, om skolans och barnens förvärvsarbete, av folkskoleinspektör von Schéele, var av en gripande verkan och däri framkom kanske skarpast de allra djupaste samhällsbristerna inför de fakta, att barnen måste lämna sina bidrag till familjeuppehållet. De fakta, som framdrogos, voro mycket talande och som en av deras avhjälpare framhölls, att vi måste fordra yrkesskolor för all Sverges ungdom.

A. L.

Agitera för den kooperativa idén bland edra anhöriga! Lär kvinnorna att inse Kooperationens nytta för arbetareklassen!

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Arbogabrev.

Arboga är en plats, som ej allt för ofta blir synlig i Morgonbris' spalter, men man kan ju lätt tänka sig orsaken när man erinrar sig ordspråket: »Kommer efter som Arbogaölet».

Vi ha här en kvinnoklubb, som f. n. är mycket liten, allt för liten, när man vet att här finnas så många präktiga arbetarekvinnor, som kunde ansluta sig till vår klubb. Man kunde nästan fordra att arbetarekommunen, som äger så många intresserade medlemmar, uppmanade dessas respektive hustrur att ingå i kvinnoklubben för att såmedelst stärka lederna inom vår kvinnorörelse. Men det ser nästan ut som om våra manliga partivänner i Arboga tänka som ett stort antal kvinnor, att det är nog att männen äro med i rörelsen. Med det stora gemensamma mål som föreligger: att bliva fria och självständiga medborgare och att försöka kasta av okunnighetens och fattigdomens tunga mantel fordras, att hela den arbetande klassen, såväl kvinnor som män, sluta upp kring våra idéer. Detta måste ske först innan vi kunna räkna på att vinna någon seger. Därför ställer undertecknad en maning till arbetarkvinnorna i Arboga att ansluta sig till vår klubb. Låt ej slöheten och liknöjdheten längre vara rådande! Upp till kamp för den stora livsuppgift, som ligger kvinnorna närmast i striden för ett bättre samhälle.

Vid klubbens senaste sammanträde hölls årsmöte. Av föreliggande rapporter framgick, att tre offentliga fester avhållits. Vidare hade ett diskussionsmöte varit anordnat, där klubbarna från Eskilstuna och Västerås samt kooperativa kvinnogillena från samma platser jämte Arboga kooperativa gille deltagit. Inkomster och utgifter hade balanserat på en summa av kr. 194: 90.

Till styrelse valdes fruarna Rosa Erikson, ordf., Hulda Malmödin, v. ordf., Helena Wedebrand, sekr., Alma Larsson, v. sekr., och Anna Ener, kassör. Med hälsning till klubbarna landet runt.

Helena Wedebrand.

Brev från Ortviken.

Det är nu något över ett år sedan det meddelades någonting härifrån, och det kanske kan intressera Morgonbris' läsare att än en gång höra något från denna plats.

Här lämnas vår årsberättelse från okt. 1909 till okt. 1910:

Klubben bildades av fru Selma Tärnlund från Sundsvall, då 17 medlemmar antecknade sig och nu äro vi 30 kärnfasta medlemmar, vilka alla ha fattat sin uppgift på allvar, besöka mötena punktligt och deltaga i arbetet efter bästa förmåga. Klubben har haft 26 ordinarie möten och tvänne möten ha

hållits gemensamt med ungdomsklubben, Nykterhetsorden Verdandi samt med Sundsvalls kvinnoklubb.

Bland de frågor, som mest diskuteras, må nämnas nykterhetsfrågan, fattigvårdsfrågan, Kooperationen, väpnplikten samt rösträtsfrågan. 600 ex. av tidningen Morgonbris ha sålts under året. Dessutom har klubben spritt gratisbroschyrer.

För att stärka klubbens kassa ha vi avhållit en höstmässa, som lämnade en inkomst av 54 kr. och en paketauktion till förmån för utkastade arbetare vid Utansjö, då inkomsten blev 38 kr. 25 öre. Vi ha även på en lista insamlat 22 kr. 10 öre och av klubbens kassa 10 kr., som vi sänt till en trakterad familj vid Grötingjö. Till Morgonbris ha vi sänt något över 10 kr.

Klubben är även ansluten till Sundsvalls arbetarekommun.

Ett föredrag har hållits av hr Tb. Zetterling i kvinnofrågan samt av fru Selma Tärnlund i sexuell hygien.

Vidare har klubben skaffat sig ett standar, som invigdes på vår årsdag av kamrat Agda Östlund från Stockholm, som höll ett präktigt föredrag, vilket vi kvinnor äro särskilt tacksamma för.

Klubbens önskan är att vi snart må få fler sådana föredrag, det är alltid en uppräckning från kvinnornas sida när det kommer kvinnliga agitatorer och det behövs mycken agitation bland Norrlands kvinnor.

I år har klubben anordnat ett föredrag av hr Ivar Englund i rösträtsfrågan inför en talrik publik. Morgonbris går nu i en upplaga av 40 ex. i månaden; även i år ha vi spritt gratisbroschyrer.

Ävenså vill klubben genom Morgonbris sända ett hjärtligt tack till vår vän fröken Karlson i Skönsberg för de gåvor, dels i pengar, dels i diverse, som hon skänkt oss vid olika tillfällen.

Nu våga vi ej längre taga Morgonbris' utrymme i anspråk utan sluta med en vänlig hälsning till alla kamrater när och fjärran från Ortviksklubben genom *Frida Bäckström, Mariana Johanson.*

Från Gellivare.

Ett år har nu förflutit sedan klubben låtit höra av sig i Morgonbris. Med anledning av klubbens treårsdag avhölls en fest å härvarande Folkets Hus i febr. Sedan musikkåren P. L. S. utfört ett par präktiga nummer föredrogs klubbens årsberättelse, varpå hr Agne Holmström höll ett med bifall mottaget föredrag över ämnet: »Kvinnornas rösträtsfråga.» I övrigt omväxlade den vällyckade festen med musik, uppförande av tvenne tablåer samt ett enklare teaterstycke etc.

Klubben har under det gångna året avhållit 22 ordinarie samt 2 extra möten. Klubben, som vid årsskiftet ägde 43 godkända medlemmar, räknar för närvarande 35 medlemmar. Kassabehållningen till innevarande år utgjorde kr. 5: 78. Under 1910 har klubben till fullo inlöst 55 andelar i Byggnadsföreningen Folkets Hus i Gellivare. Dess-

utom har klubben som gåva till tidningen Morgonbris överlämnat 30 kr. samt till gubben Frid 51: 30, vilka medel insamlats genom frivilliga bidrag. Styrelsen slutar sin berättelse med en uttalad förhoppning om att klubben i fortsättningen av sin verksamhet måtte få röna mera förståelse och större tillslutning från allmänhetens sida.

Innevarande års styrelseledamöter äro: Fröken Adolfinna Larsson, ordf., fru Amanda Sandström, sekr., fröken Hulda Stjärna, kassör, fru Matilda Sundkvist, vice ordf., och fru Emma Berglund, vice sekr.

Med kamratlig hälsning landet runt från Gellivare Soc. dem. Kvinnoklubb.

Sekr.

Till

Herr von Heidenstam!

Det är nu något oerhört detta, att jag, en kvinna av folket, en fattig bland de fattigaste, en okunnig bland de okunnigaste, tager mig en sådan stor frihet att skriva till Eder. Men jag har i min ensambet gått och tänkt på Edra ord angående Strindberg och socialismen och skulle vilja giva Eder en liten förklaring från en av de nedersta i samhället, en som säger och tänker såsom en som intet vet och intet lärt — alltså ett svar underst ifrån.

Jag var mycket ung, när min läsvurm förde mig samman med Strindbergs böcker, och jag läste och blev betagen av hans ord och meningar, trots att mycket var för mig då alldeles okänt och mycket vad jag däri läste var för mitt naiiva öga både oklart och svårfattligt.

Och samtidigt läste jag Edra då utgivna arbeten, vilka skänkte mig så att säga ett gyllene ljus över både det Ni skrivit och Eder själv.

Strax därpå kom jag av en händelse att bevista ett socialistiskt agitationsmöte, där inledningsföredraget hölls av en framstående talare. Enkelt och klart påvisade denne de nu rådande missförhållandena i vårt samhälle samt hur socialismen tagit till sin uppgift att utjämna de nu alltför stora klyftorna de olika människoklasserna emellan. Under detta föredrag (det första socialistiska föredrag jag till dess hade hört) var det liksom om mina innersta tankar och känslor just hade blivit framsagda av denne talare. Det var under hela föredraget en röd livsnerv mellan mig och min, fastän jag var så ung, bittra erfarenhet av livet och talarens ord. Hela tiden satt jag och tänkte: När har jag haft denna känsla förr? En känsla av kamp, strid och hänförelse för att kunna få gå ut och tala till mina likar, säga dem att vi ock äro människor, väcka dem ur deras dåsighet, strida och offra mitt liv åt det som stort och ädelt är, när var det? Jo, när jag läste Strindberg. Grunden lades då till dessa tankar. Denne socialistiske talare byggde upp dem till ett stort förståelse och

tacksamhetens tempel, tacksamhet över att någon ändå bryr sig om oss fattiga och ringa och vill sätta sig in i och ge uttryck för våra innersta tankar och vår stora varma längtan mot ljuset och friheten, som vet och förstår att det är dithän vi vilja och sträva fastän vår onyttiga fattigdom ställer ett skyhögt hinder därför.

Det är detta Strindberg så mästerligt förstår att skildra och därför är han oss kär, och det är därför slutligen vi omfatta socialismen som det allena saliggörande, emedan den låter hoppet blomstra i våra hjärtan, hoppet om, att vi hung riga en gång skola varda mättade, att även vi skola få leva vårt liv utan dessa förpinande dagliga tankar: hur skall jag kunna få något till mat i morgon? Hur i hela världen skall jag kunna få ihop till hyran i nästa månad? Mina barn skulle hava ett eller annat, men var skall jag få det ifrån? Dessa bekymmer, som vi så att säga äro piskade till att ha, fastän vi vilja, kunna och hava arbete.

Ni säger, att vi ej äga något »trasproletariat». Nej, kanske inte i utpräg lad mening, men var viss, att det är i så fall blott vår starka ambitionskänsla som går före, på bekostnad av både kroppens och själens behov, och därför stå vi som en flock hungriga, som skämmas att skrika ut sin nöd. Men vi följa med hänförelse den eller de, som ropa på mat och rättvisa åt alla som vilja och kunna arbeta men detta till trots dock äro i ständig nöd.

Strindberg uttalar, känner, lider och tolkar dessa våra förhållanden, därför hylla vi honom. Socialismen upptar och kräver dessa våra fordringar, där de så krävas kunna och därför följa vi den och hoppas vi på den. Att där någon gång finnes en oduglig »folkpräst» ta vi med ro, ty dels blir en sådan, om han nu är oduglig, inte så värst länge någon präst hos oss, dels ser man så olika — vi som stå där nere i vimlet och striden, vi känna så väl vår rätta »folkpräst» och vi veta var vi ha honom och att vi i alla väder kunna lita på honom, men från Eder synpunkt däremot, som kommer från höjden ner till djupet, måste det hela te sig annorlunda. Oss ser Ni icke, därför att vi äro varandra så lika — en hel hop myllrande kryp. Därför fäster Ni Edert öga vid vår anförare och därför att Ni inte vet om att han kan stödja sig på den stora massan, tycker Ni att hans åthävor äro allt för stora och hans ord verka profetior. Men vi här nere veta och känna med oss, att det blir så, att det måste bli så, som han säger och tänker.

Ja, detta är blott en proletärkvinnas svar till Eder.

B—y S—g.

Laga att ni få kvinnorna med i organisationen!

Arbetarebanken

Avdelningskontoret: Kungsgatan 20.
Hemsparbössor kostnadsfritt.

C. W. SCHUMACHER, Kungl. Hovleverantör
17 Norrlandsgatan

rekommenderar sina kända tillverkningar:

SPISBRÖD, märkt VS, 49 öre
okryddat

d:o S. 45
d:o SS. 43 pr paket.

Följande utlåtande föreligger om dessa Spisbrödssorter:

»På begäran av hr Fabrikör C. W. Schumacher har jag vid olika tillfällen anställt jämförande undersökningar mellan de av honom tillverkade sorter av okryddat spisbröd, och annat i handeln förekommande spisbröd och har jag därvid funnit att hr C. W. Schumachers nämnda spisbrödssorter på grund av högsta näringsvärde (hög halt av stärkelse och protein), renhet (frihet från främmande inblandningar) och obetydlig halt av vatten äro att anse såsom stående i främsta rummet beträffande kvaliteten. Ktihalten är ringa och ej större än den för prima spisbröd normala.

Stockholm den 17 okt. 1910.

G. Lagerheim, Professor v. Stockholms Högskola.»

Socialdemokratiska kvinnokongressen

öppnas påskdagen kl. 10 f. m. i
Landssekreterariatets församlingslokal, Upplandsgatan 2, 1 tr.

(Obs! Ändrad lokal.)

V. U.

Den första socialdemokratiska kvinnodagen d. 19 mars har vunnit anslutning i Tyskland, Österrike, Schweiz och Danmark. Föreningen eder om en kvinnodag även i Sverige!

Agitera för Morgonbris!

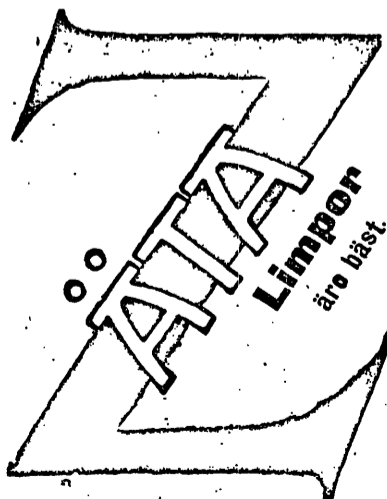
Allm. Telefon 79 83.
Riks " 50 69.

Aktiebolaget

Gardin-Magasinet

Specialaffär för Gardiner och avpassade Mattor.

Stureplan 2. ——— Stockholm.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiëbefrielse vid sjukdom och olycksfall, m. fl. förmaner.

Postsparbanken.

Statens garanti. Motböckerna gälla över hela riket.

Ficksparbössor tillhandahållas.

Aktiebolaget

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.

Kommendörsgatan 25.

Avdeln.-kontor: Barnhusgatan 16.

Fleminggatan 59 B.

Depositions-Ränta } 5 proc.
Kapitalräkn.-Ränta }
Sparkasse-Ränta 4½ proc.

Kassafack fr. kr. 5 pr år.

Malmbergets soc.-dem. Kvinnoklubb har ordinarie möten 2:dra och sista måndagen i varje månad kl. 8,30 e. m. i Folkets Hus. Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,00 e. m. Styrelsen.

Furulunds soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte tredje tisdagen varje månad i godtemplarsalen kl. 1/2 8 e. m. Styrelsen.

Hälsingborgs soc.-dem. kvinnoklubb avhåller möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden i Folkets Hus' F-sal kl. 8 e. m.

Stockholms Tjänarinneförening.

avhåller möte varje torsdag kl. 8,30 e. m. å lokalen Tunnelgatan 14, 2 tr.